

43-й Туринський: «спільна темрява» й новаторські вирішення

Юлій Швець

Бенедикт Камберетч у фільмі «Чорне пір'я».

Відповідь на неї, слугує розкриттю внутрішнього світу героя – але провідна роль тут все одно належить акторові. Стосунки з дивним птахолодом розгортаються поступово, і лише згодом глядачеві стає зрозуміла справжня його роль у житті Батька та його поступовому відродженні. По суті психологічна драма, «Чорне пір'я» містить елементи трилеру, якщо не горору: страхотливі з'яви Ворони, його переслідування Батька, знущання й насмішки, котрі зводять того з розуму... Окремий персонаж, якому присвячена найбільш лякаюча частина фільму, – Відчай. В історії проводиться чітка межа між Скорботою як нормальним станом, з яким треба навчитися жити, і Відчаєм як станом деструктивним, що штовхає в психологічну та моральну прірву. Трикутнику Батько–Ворона–Відчай підпорядкований і зображальний ряд: простір навколо героя, відповідно до його стану, постає дискомфорнтним: тут панує або темінь, або похмурий осінній день, або яскраве, але стерильне, неживе світло супермаркету, або, у сцені з Відчаєм, – огорнуті туманом порожні вулиці, що викликають у пам'яті візуалізації історії Джека Різника. Навіть рідний дім героя, котрий має слугувати уособленням сімейного затишку (або того, що лишилося від нього після смерті матері), працює радше з різким контрастом плям темряви й світла, аніж із теплим сяянням ламп під великими абажурами.

З контрастів, плям чорного на білому тлі, народжується і книга Батька: переживаючи душевну кризу, він малює комікс про Ворона, «вимальовуючи», переносючи на папір свій важкий психологічний стан. Звісно, «Чорне пір'я» – зовсім не історія арт-терапії, а проте не можна не згадати тут і цей мотив, важливий для розуміння стрічки. Малюнки Батька (робота художниці Люсі Салліван) по суті є окремим персонажем, не просто віддзеркалюючи настрої творця, а поступово набуваючи власного, повноцінного художнього життя. Нарешті, важливим, хоч і присутнім лише у спогадах персонажем є померла Мати. «Чорне пір'я» розповідає про втрату, тож вона певною мірою є структуруючим центром, навколо якого – або, точніше, навколо відсутності якого – обертається життя родини. «Чорне пір'я» є історією сумною, та перш за все обнадійливою. Навчитися жити з власним горем – непросте, та важливе мистецтво, і художньо потужним його уроком є цей фільм.

Хуліо Пенья в фільмі «Полонений».
Режисер Алехандро Аменабар. Іспанія, Італія. 2025.

З 21 по 29 листопада 2025 року італійський Турин знову став серцем авторського кіно завдяки 43-му кінофестивалю, організованому Національним музеєм кіно. Заснований у 1982 році кінокритиком і дослідником Джанні Рондоліно як фестиваль «молодого кіно», нині цей форум міцно утримує статус другого за значенням в Італії після Венеційського. Керівниками фестивалю в різні роки, зокрема, були: режисер Нанні Моретті, кінокритик Альберто Барбера – нині керівник Венеційського кінофестивалю. Наразі художнім керівником Туринського кінофестивалю є режисер, доктор філософії Джуліо Базе, який підтвердив його генеральну лінію: «Серцем нашого фестивалю залишається молоде кіно, створене для великого екрану. Саме в цій спільній темряві кіно оновлює свою магію та знаходить своє справжнє значення».

Святкуючи в 2025 році сторіччя з дня народження Пола Ньюмана, нинішній форум представив ретроспективу 24-х фільмів за участі голлівудської легенди – від бунтарського характеру в «Холоднокривному Люку» режисера Стюарта Розенберга (1967) до шарму владного мафіози в «Проклятому шляху» Сема Мендеса (2002) – останньої появи актора на великому екрані. Офіційний постер, що зображує Ньюмена на знімальному майданчику фільму Сідні Поллака «Відсутність злоби» (1981), ідеально втілює той елегантний неспокій, який став духом і суттю цього мистецького форуму. Серед запрошених гостей – імениті невгамовні: Аль Пачіно, Антоніо Бандерас, Жульєтт Бінош, Рассел Кроу, Ізабель Юппер, Ванесса Редгрейв, Франко Неро, Террі Гілліам. На церемонії відкриття в театрі «Реджіо» нагороди «Stelle della

Джей Пі Родрігес в фільмі «Сад земних насолод». Режисер Морган Кніббе. Бельгія, Нідерланди, Філіппіни. 2025.

Моле» за внесок у кіномистецтво були вручені Жаклін Біссет, Данієло Брюло, Серджіо Кастелліто, Спайку Лі, Клоду Лелушу, Стефанії Сандреллі та Олександрю Сокурову.

Всього у програмі було представлено 120 фільмів з понад сорока країн світу – художніх, документальних і короткометражних – відібраних з понад 5500 заявок, включаючи 23 світові та 11 міжнародних прем'єр. Фільми, відібрані для основного конкурсу, оцінювали італійська сценаристка Іпполіта ді Маджо, французька акторка Лоліта Чаммах, бельгійський режисер Ваннес Дестоп, режисер Сергій Лозниця та директорка кінофестивалю в Локарно Джона Наззаро.

Молодість – це не тільки ознака віку режисерів-учасників фестивалю, а й наскрізна тема, яку порушували фільми-призери – молодість серед соціальних катаклізмів, в постколоніальному просторі, в патріархальному суспільстві... В конкурсі художніх фільмів головну нагороду отримав «Сад земних насолод» Морган Кніббе (Бельгія, Нідерланди, Філіппіни), в якому головний герой, соціальний аналітик, досліджує проблеми молоді у Манілі, яка потерпає від бідності, злочинності та постколоніальної експлуатації. Спеціальним призом було відзначено фільм словенської режисерки Естер Івакіч «Іда, яка так погано співала, що навіть мертва встала й приєдналася до неї в пісні». У цій молодіжній драмі йдеться про дівчину, яка робила все, аби врятувати свою бабусю від югославського режиму в 1970-х роках. В конкурсі короткометражних фільмів головний приз отримала стрічка «Що ти зробила, Заріно?». Режисерка Каміла Сагінтан розповіла історію п'ятнадцятирічної дівчини, яка вагітніє від насильства. Мізансцена фільму переплігає суперечності патріархальної сім'ї, соціальну несправедливість та психологічну драму дівчинки, яка бере на себе почуття провини. Спеціальний приз і Спеціальну відзнаку (як і можна було очікувати) отримали фільми на актуальну тематику: відповідно – «175» режисера Сепера Носраті про імміграцію та «FIN» Ворда Кайяла про палестинську драму.

Премія ФІПРЕСІ дісталася глибокому соціальному дослідженню «Анатомія коней» режисера Данієля Відала Тоше. Стрічка розмірковує над тим, що революція завжди складається з активних дій та кровопролиття, а такий спосіб мислення, на

думку авторів, приречений на провал. Паралельне дослідження культури корінних народів оживає у фільмі через магічний реалізм і візуальну поезію.

У конкурсі документальних фільмів привернула увагу вельми цікава для поціновувачів творчості відомої французької акторки стрічка «У русі» – режисерський дебют володарки «Оскара» Жульєтт Бінош. Більш ніж двогодинна картина документує муки перфекціоніста – історію виснажливих репетицій відомого бангладешсько-британського танцівника й хореографа Акрама Хана. Серед визначних картин, які були продемонстровані поза конкурсом, – нова мультижанрова стрічка румунського режисера Раду Жуде «Дракула», яка брала участь у конкурсі в Локарно¹; синефільський «Звук падіння» німецької режисерки Маші Шилінські, що отримав приз журі в Каннах²; «Полонений», у якому володар премії «Оскар» Алехандро Аменабар досліджує роки, проведені у в'язниці автором «Дон Кіхота» Мігелем де Сервантесом.

Українське авторське кіно, «нові голоси» та «сміливі бачення» цьогоріч були, на жаль, відсутніми в Турині. Принаймні, не

Кадр з фільму «Анатомія коней». Режисер Данієль Відаль Тоше. Іспанія, Перу. 2025.

знайшлося жодної стрічки з «новаторськими формальними та стилістичними вирішеннями», як того вимагає фестивальний контекст. Тож можемо тепер лише згадувати, як у 2023 році на кінофестивалі відзнака дісталася українській соціальній драмі «Палісада» Філіпа Сотніченка, а в 2022-му, також в основному конкурсі, відбулася світова прем'єра історичної драми «Дисидент» Станіслава Гуренка та Андрія Алфьорова. Фільм розповів драматичну історію періоду «холодної війни», центром якої став колишній борець УПА, котрий шукав місце в світі після звільнення з радянського концтабору. Зануривши глядача у знакові події відомого турбулентністю історичного періоду, стрічка вдало поєднала архівні кольорові кадри 1968 року з ігровими сценами, за що отримала Спеціальну відзнаку журі.

Листопад, Турин

1 Про фільм див.: Юлій Швець. Смійтеся, якщо сміливі: 78-й кінофестиваль в Локарно. *Кіно-Тепл*, № 6, 2025.

2 Про фільм див.: Маргарита Швець. Ексцентричні подорожі й сентиментальні зупинки 78-го Канну. *Кіно-Тепл*, № 6, 2025.